

BİR ERKEN DÖNEM CUMHURİYET POLİSİ: YUSUF SİRET (AKTAN) BEY

AN EARLY REPUBLIC ERA POLICEMAN: YUSUF SİRET (AKTAN) BEY

Ercan HAYTOĞLU*

Özet

Yusuf Siret Bey Girit'te dünyaya gelmiştir. Çocukluğu ve gençliği babasının memuriyeti nedeniyle Resmo, Preveze, Sultanyeri, Edirne, Üsküp, İstanbul ve İzmir'de geçmiştir. İzmir eski sultanisi beşinci sınıfına kadar tahsil gördükten sonra 1920'de İstanbul'da polislik mesleğine adım atmıştır. 1922'de Konya Polis Mektebi sekizinci tahsil devresinden mezun olmuştur. İstanbul'da başladığı polis memurluğu görevini 1924'ten itibaren İzmir'de sürdürmüştür. Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın 1925'ten itibaren gerçekleştirdiği İzmir ziyaretlerinde daima O'nu koruyan ekip içerisinde yer almıştır. İzmir Erkek lisesinden 1938 Eylül'ünde ortaokul bitirme diploması almıştır. Daha sonra Ankara Polis Enstitüsü Yüksek kısmına devam etmiş ve 1940'da Enstitünün üçüncü devresinden mezun olmuştur. Azmi ve çalışkanlığı ile komiser muavinliğinden emniyet amirliğine kadar yükselen Yusuf Siret Aktan, İzmir, Hakkari, Erzincan ve Bandırma'da görev yapmış ve 1951'de Bandırma Emniyet Amiri iken kendi isteği ile emekliye ayrılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Yusuf Siret, Girit, Polis, Gazi Mustafa Kemal Paşa, İzmir, Asayiş.*

Abstract

Yusuf Siret Bey was born in Crete. He spent his childhood and youthfulness in Resmo, Preveze, Sultanyeri, Edirne, Üsküp, İstanbul and Izmir due his father's official duty. He began working as a policeman in 1920 in İstanbul, after he got education in the old sultani of Izmir. He graduated from eighth education term of Konya Police School. After İstanbul, he sustained his duty as a policeman in Izmir dating from 1924. He was always in the squad of guards who were protecting Mustafa Kemal Pasha in his visits to Izmir that he started from 1925. He obtained a middle school graduation diploma after passing an examination from Izmir Boys' School in 1938. Then, he continued higher education branch of Ankara Police Institute and graduated from its third term. Advanced to chief of police from sergeant due to his determination and industriousness, Yusuf Siret Aktan served in Izmir, Hakkari, Erzincan and Bandırma. He voluntarily retired when he was the chief of police of Bandırma in 1951.

Key words: *Yusuf Siret, Crete, Police, Gazi Mustafa Kemal Paşa, İzmir, Public Peace.*

A-Giriş

Yusuf Siret Bey, Osmanlı Devleti'nin zor günlerinde dünyaya gelmiştir. Çocukluk döneminden gençlik dönemine Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yaşanan II. Meşrutiyet'in ilanı, Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı gibi pek çok önemli tarihsel gelişmeye şahitlik etmiştir. 1920 başında 26 yaşında İstanbul'da polis memuru olarak göreve başlamıştır. Yusuf Siret Bey, Cumhuriyetin ilanından yaklaşık sekiz ay sonra 1924'te İzmir'de göreve başlamıştır. 1924'ten 1951 yılına kadar polis

* Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Kınıklı Yerleşkesi/DENİZLİ
ehayt@pau.edu.tr

olarak ülkenin birçok yerinde görev yapmıştır. Yaşadığı yılların önemine paralel olarak kendisi ile ilgili ulaşılabildiğimiz bilgi ve belgelerde yaşadıklarına dair çok az iz ve bilgiye rastlanmıştır. Ulaşılabildiğimiz belge ve bilgiler daha ziyade memuriyet hayatı ile sınırlı kalmıştır.

B-Doğumu, Tahsili ve İlk Memuriyeti

Yusuf Siret Bey¹ 1894'de Ali İffet Efendi ve Aliye Hanım'ın oğlu olarak Girit'in Resmo şehrinde dünyaya gelmiştir². Ali İffet (Gençarap) Efendi'nin³ üç evladından biri olan Yusuf Siret Bey⁴ dört yaşına kadar babasının Resmo Sulhiyye Mahkemesi başkâtipliği görevi nedeniyle Resmo'da yaşamıştır⁵. Girit'te 1896'dan 1898 sonlarına doğru Kandiye ve Hanya'da ayaklanmalar çıkması ve çıkan ayaklanmalara Avrupa Devletleri'nin müdahaleleri ile ada istikrardan yoksun kalmıştır. Osmanlı hakimiyetinin Girit'ten kaybolması özellikle Müslümanlar için hayatı zorlaştırınca göç kaçınılmaz olmuştur⁶. 3 Kasım 1898'de memurların görevlerinden azledilerek maaşlarının kesilmesi nedeniyle Ali İffet Efendi ailesiyle Girit'ten ayrılmıştır⁷. Rumeli'ye geçen Ali İffet Efendi 24 Ağustos 1899'da beş yüz kuruş maaşla Preveze Sancağı Ticaret Mahkemesi Başkatipliği görevine tayin edilmiştir⁸.

Yusuf Siret Bey'in çocukluğu ve gençliği babasının memuriyeti nedeniyle Resmo, Preveze, Sultanyeri, Edirne, Üsküp, İstanbul ve İzmir'de geçmiştir⁹. İzmir

1 Belgelerde isim "Yusuf Efendi", "Yusuf", "Yusuf Siret" ve "Yusuf Siyret" olarak geçmektedir. Çalışmamızda kendisinin adı mektubunda belirttiği şekilde "Yusuf Siret" şeklinde verilmiştir. Bkz. Yusuf Siret Bey'in Mektubu. Tahir'ül-Mevlevi, Şair Ali İffet Merhum Hakkında Hatıralar, Haz. Mehmet Atalay, <http://farsedebyati.blogspot.com/2009/05/sair-ali-iffet-merhum-hakkinda.html> (Erişim Tarihi:13.06.2014)

Yusuf Siret (Aktan) Bey'in Özlük Dosyası'nda yer alan belgelere ulaşmamda yardımlarını esirgemeyen emekli Emniyet Genel Müdürlüğü Arşiv ve Dokümantasyon Daire Başkanı Sayın Eyüp Şahin'e ve verdiği bilgilerden dolayı Sayın Prof. Dr. Ali İffet Aktan'a teşekkürü borç bilirim.

2 Doğum tarihi Rumi 1317'den 1310'a tashih edilmiştir. (Doğum tarihi miladi 1901-1902'den 1894-1895'e tashih edilmiştir) Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) Dahiliye Vekaleti, Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü (Em.İ.U.M Memurin Sicili), İsim ve Mahlası, Belge.1. EGM, (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Türkiye Cumhuriyeti Nüfus Tezkeresi, Belge:8.

3 Babası Ali İffet Efendi aynı zamanda bir şairdir. Bkz. Atilla Şentürk, Tahir'ül Mevlevi Hayatı ve Eserleri, İstanbul 1991, s.104, Ö. Faruk Huyugüzel, İzmir Fikir ve Sanat Adamları (1850-1950) Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000, s.53. Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, Cilt:V, s.152. Babası Ali İffet Efendi gazetecilik de yapmıştır. Üsküp'te çıkan Envar-ı Hürriyet gazetesinde sorumlu müdürlük ve başyazarlık, İstanbul'da çıkan 18 Şubat 1909'dan itibaren çıkmaya başlayan Hürriyet gazetesinde ikinci sayıdan itibaren imtiyaz sahipliği, sorumlu müdürlük, başyazarlık ve Siper-i Saika-i Hürriyet gazetelerinde başyazarlık yapmıştır. Ercan Haytoğlu, Mahkeme Katipliğinden Emniyet Müfettişliğine: Ali İffet (Gençarap) Efendi (1869-1941) Tarihte Türk Polis Teşkilatı Sempozyumu, Polis Akademisi Yayınları, Ankara 2013, s. 274-277.

4 Yusuf Siret Bey, ablası Adile ve kardeşi Fatıma'nın (Fatma) ortanca kardeşidir. Tahir'ül-Mevlevi, Şair Ali İffet Merhum Hakkında Hatıralar, Haz. Mehmet Atalay, <http://farsedebyati.blogspot.com/2009/05/sair-ali-iffet-merhum-hakkinda.html> (Erişim Tarihi:13.06.2014)

5 Başbakanlık Osmanlı Arşivi (B.O.A), DH.SAİD, 0111; B.O.A., DH.SAİD, 0127; EGM ÖD C-116, Adliye ve Meza Hib Nezareti, Sicil-i Memuriyet Müdürlüğü, 28 Mart 1326 tarihli Hulasa.

6 Enver Ziya Karal, Osmanlı Tarihi Cilt:VIII, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1983, s.122-125.

7 BOA., DH.SAİD., 0111; B.O.A., DH.SAİD., 0127; EGM ÖD C-116, Adliye ve Meza Hib Nezareti, Sicil-i Memuriyet Müdürlüğü, 28 Mart 1326 tarihli Hulasa.

8 EGM ÖD C-116, Adliye ve Meza Hib Nezareti, Sicil-i Memuriyet Müdürlüğü, 28 Mart 1326 tarihli Hulasa, B.O.A., DH.SAİD 0111, B.O.A., DH.SAİD 0127, EGM ÖD C-116, Adalet ve Meza Hib Nezareti Sicil-i Memuriyet Müdürlüğü'nün 11 Temmuz 1322 tarihli yazısı. Preveze, Yanya Vilayeti'ne bağlı bir sancaktır. Tahir Sezen, Osmanlı Yer Adları, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2006, s.424.

9 Haytoğlu, "Mahkeme Katipliğinden Emniyet Müfettişliğine..." s.271-290.

eski sultanisinin beşinci sınıfına kadar tahsil görmüştür¹⁰. Bu tahsili ile Türkçe okuyup yazan, Rumca bilen Yusuf Siret Bey¹¹ 18 Şubat 1920’de 1.000 kuruş maaşla İstanbul’a 2583 numaralı polis memurluğuna tayin edilmiştir¹². Yusuf Siret Bey, 28 Temmuz 1922’de Konya Polis Mektebi 8. tahsil devresinden mezun olmuştur¹³. Konya Polis Mektebi’nde Kavanin-i Cezaiye, Nizam-ı Zabıta, Tatbikat-ı Cezaiye, Terbiye-i Meslekiye ve Hidmet-i Fiiliye, Hıfzı Sıhha ve Müdavat-ı Evveli, Usul-ü Tahrir, Daktiloskopi ve Fotoğraf, Hesap, Talim ve Jimnastik dersleri almıştır¹⁴.

C-İzmir’den Bandırma’ya Memuriyet Hayatı

1924’e kadar İstanbul’da görev yapan Yusuf Siret Bey, aynı yıl İstanbul’dan İzmir’e tayin talebinde bulunmuştur. İzinli olarak İzmir’de bulunduğu sırada, 2 Haziran 1924’te İzmir 151 sayılı polis memurluğuna naklen tayin edildiğini öğrenmiş ve aynı gün göreve başlamıştır¹⁵.

Askerlik hizmetine dair bilgilere ulaşamadığımız Yusuf Siret Bey¹⁶, Gazi Mustafa Kemal Paşa’nın 1925’ten itibaren İzmir’e gerçekleştirdiği ziyaretlerde daima O’nu koruyan ekip içerisinde görev yapmıştır¹⁷. Yusuf Siret Bey, İzmir’de görev yaparken 20 Nisan 1925’te “verilen görevi yerine getirmemek” nedeniyle polis memuriyeti görevinden ihraç edilmiştir¹⁸. Memuriyetten ihraçta neden olan olayın kısa süre sonra memuriyet görevinden ılelebet mahrumiyeti gerektirmediği ve açıkta kaldığı ceza süresi de yeterli olduğu, ayrıca hakkında başka bir olumsuz durum söz konusu olmadığı için 19 Temmuz 1925’te yeniden polis memuriyeti görevine dönmeye karar verilmiştir. Bu karar ile 20 Temmuz 1925’de 33 sayılı polis memurluğu görevine tayin edilmiş ve aynı gün yeniden görevine başlamıştır¹⁹.

10 Tasdiknamesini zayi eylemiştir. EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Tahsili ve Müktesebatı Sairesi, Belge 2, EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Balıkesir-Bandırma S.1.Emniyet Amiri 1761 Sicil Sayılı Ali İffet oğlu Yusuf Siret Aktan, Belge 16.

11 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Tahsili ve Müktesebatı Sairesi, Belge 2.

12 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Memurun Bulunduğu Memuriyetler, Belge 15, EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Memurun Bulunduğu Memuriyetler, Belge 3.

13 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Balıkesir-Bandırma S.1.Emniyet Amiri 1761 Sicil Sayılı Ali İffet oğlu Yusuf Siret Aktan, Belge 16, EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Tahsili ve Müktesebatı Sairesi, Belge:2’de ayrıca “Konya Polis Mektebi Şehadetname Örneği 438-28.7.1928” notuna yer verilmiştir.

14 Mektebe dühülü 9.1.928 olarak verilmiştir. Ayrıca “bisiklete biner” şeklinde bilgiye yer verilmiştir. EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Konya Polis Mektebi Şehadetnamesi, Belge:9.

15 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Balıkesir-Bandırma S.1.Emniyet Amiri 1761 Sicil Sayılı Ali İffet oğlu Yusuf Siret Aktan, Belge 16.

16 Yusuf Siret Bey’in oğlu Prof. Dr. Ali İffet Aktan babasının askerlik hizmetini polis olarak yaptığı bilgisini vermiştir. 1942 İzmir doğumlu Yusuf Siret oğlu Prof. Dr. Ali İffet Aktan. (Mülakat tarihi:12.06.2014), 4.6.1341(1925) tarihli Eyüp Sultan Ahz-ı Asker Şube Reisliği tarafından verilen belgede “Eyüp Sultan Ahz-ı Asker Şubesinde yerli olarak mukayyet bulunduğu” ve “Muameleti askeriyesi yoktur” ifadeleri yer almaktadır. EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Belge 10.

17 Prof. Dr. Ali İffet Aktan babası Yusuf Siret Bey’in İzmir’de görev yaptığı dönemde Gazi Mustafa Kemal Paşa’yı korumakla görevli ekibin içinde yer aldığını ve Gazi’yi çok yakından görme, tanıma imkânı bulunduğunu belirterek; “Babam, her vesileyle Gazi’den çok övgülü sözlerle bahseder ve ona karşı sevgi, saygı ve hayranlığını ifade ederdi” demiştir. Bu bilgi Prof. Dr. Ali İffet Aktan’dan alınmıştır. (Mülakat tarihi:30.01.2013)

18 Ankara İstiklal Mahkemesi Savcılığı’nın telgrafı üzerine Rus Konsoloshanesi tercümanının tevkifi için konsoloshanenin giriş kapısına memur tayin edildiği halde, tercümanın Konsoloshane’den çıkıp gitmesi nedeniyle kusurlu bulunmuştur. EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Karar Sureti, Belge:7.

19 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Balıkesir-Bandırma S.1.Emniyet Amiri 1761 Sicil Sayılı Ali İffet oğlu Yusuf Siret Aktan, Belge 16.

Yusuf Siret Bey'in maaşı 1 Eylül 1926'dan itibaren 1.500 kuruşa çıkarılmıştır²⁰. 1 Eylül 1929'da maaşı 1.600 kuruş iken imtihan ile İzmir 12 sayılı komiser muavinliğine terfi etmesi ve 5 Eylül 1929'da tayininin onaylanması ile maaşı 1.750 kuruşa yükselmiştir²¹. Bu görevinde iken İzmir Gümrük Muhafaza Baş memuru İzzet Bey'in evine girip onu öldürmek kastıyla ateş ederek kaçan hırsız çetesinin kısa süre içinde yakalanmasını sağladığı için 4 Haziran 1930'da takdirname ile ödüllendirilmiştir²².

2049 sayılı Teşkilat Kanunu gereğince 1 Eylül 1932'den itibaren memuriyet unvanı, üniformalı üçüncü komiserlik olmuştur. Bu sıralarda girdiği sınavda gösterdiği başarı nedeniyle 2 Kasım 1932'de İzmir 3 sayılı sivil ikinci komiserliğine 2.000 kuruş maaş ile terfi edilmektedir. 5 Kasım 1932'de sivil ikinci komiserlik görevine başlamıştır²³.

Komiser olduktan sonra şehir merkezinde yer alan ve nüfus kesafeti yoğun olan Basmane, Kahramanlar, Tepecik ve Alsancak semti ile İzmir Fuarını da içine alan bölgede görevlendirilmiştir. Çarşıları, dükkânları, otelleri ile ticaretin ve alışverişin, aynı zamanda lokanta, meyhane, bar ve pavyon gibi yerler ile eğlencenin merkezinde olan bu bölgede asayişini sağlamak için fedakârca görev yapmıştır. İzmir'in mesleki açıdan en zor bölgesi olarak bilinen bu yerde²⁴ başarılı hizmetlerinden dolayı 1930 ve 1933 tarihlerinde iki takdirname almıştır²⁵. Bu dönemde mesleğinde ve çevresinde çok başarılı çalışmaları ile kısa sürede tanınan Yusuf Siret Bey, yüzündeki belirgin büyüklükteki ben dolayısıyla "Benli Komiser" namı ile anılmaya başlanmıştır²⁶.

Yusuf Siret Bey Cumhuriyet'in ilanının Onuncu Yıl Dönümü Kutlamaları²⁷ dolayısıyla gösterilen dikkat ve intizamdan Yüksek İcra Vekilleri Heyeti'nin 12 Kasım 1933 gün ve 15306 sayılı kararı ile takdirname ile ödüllendirilmiştir²⁸.

Soyadı kanunu çıktığında²⁹ Yusuf Siret Bey, babası Ali İffet Bey'in Girit'te lakapları olan "Arapzade"den dolayı "Gençarap" soyadını aldığı halde³⁰, babasının

20 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Balıkesir-Bandırma S.1.Emniyet Amiri 1761 Sicil Sayılı Ali İffet oğlu Yusuf Siret Aktan, Belge 16. Göreve döndükten sonra yine 1.000 kuruş maaş ile vazifesine devam ettiği bilgisine yer verilmektedir. EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Memurun Bulunduğu Memuriyetler, Belge 15.

21 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Balıkesir-Bandırma S.1.Emniyet Amiri 1761 Sicil Sayılı Ali İffet oğlu Yusuf Siret Aktan, Belge 16.

22 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Takdir ve Tecziyeleri, Belge 17. EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), İzmir Vilayeti Polis Müdürlüğü tarafından Emniyet-i Umum Müdürlüğü'ne yazılan 5.6.1930 tarihli yazı. Belge:13

23 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Balıkesir-Bandırma S.1.Emniyet Amiri 1761 Sicil Sayılı Ali İffet oğlu Yusuf Siret Aktan, Belge 16.

24 Bu bilgi Prof. Dr. Ali İffet Aktan'dan alınmıştır. (Mülakat tarihi:30.01.2013)

25 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili),Memurun Bulunduğu Memuriyetler, Belge 15.

26 Bu bölgeye o tarihte verilen isim "Keçeciler"dir. Bu bilgi Prof. Dr. Ali İffet Aktan'dan alınmıştır. (Mülakat tarihi:30.01.2013)

27 11 Haziran 1933 tarihinde 2305 sayılı "Cumhuriyet İlanının Onuncu Yıl Dönümü Kutlama Kanunu" kabul edilmiştir. Resmi Gazete, 26 Haziran 1933, Sayı:2437. Onuncu Yıl Kutlamalarına özel bir önem verilmiştir.

28 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Takdir ve Tecziyeleri, Belge 17.

29 21 Haziran 1934 tarihinde 2525 sayılı Kanun ile " Soy Adı Kanunu" kabul edilmiştir. Resmi Gazete, 2 Temmuz 1934, Sayı:2741.

30 'Arapzade' kelimesi belgelerde "Arapzade Mustafa Esat Efendi'nin mahdumu" şeklinde yer almaktadır. Ali İffet Efendi'nin ailesinin lakabının "Genç Arapzadeler" olduğunu belirten çalışmalar da bulunmaktadır. Bkz. Ö. Faruk Huyugüzel, İzmir Fikir ve Sanat Adamları (1850-1950) Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000, s.53.

soyadını almayıp “Aktan” soyadını almıştır³¹.

Yusuf Siret Bey ikinci komiserlik görevinden 11 Haziran 1936’da 2.200 kuruş maaş ile İzmir üniformalı birinci komiserlik görevine terfi etmiştir. Birinci komiserlik görevine 7 Temmuz 1936’da başlamış ve 1 Ağustos 1937’de 3.500 kuruş maaş ile Başkomiser olmuştur³².

İzmir Erkek Lisesi’nde 1937-1938 Eylül ayında yapılan imtihan ile ortaokulu bitirme diploması almıştır³³. 4 Haziran 1937’de kabul edilen ve 12 Haziran 1937’de yürürlüğe giren 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu³⁴ gereğince memuriyet unvanı “Başkomiserlik”e ve 1 Eylül 1937’den itibaren maaşı da 3.500 kuruşa çıkarılmıştır.

Ankara Polis Enstitüsü Yüksek tahsil kısmına devam etmiş ve üçüncü devresinden 1940’da mezun olmuştur³⁵. Karşıyaka Polis Merkezi Başkomiseri olarak görev yapar iken,³⁶ 17 Eylül 1941’de 4.000 kuruş maaşla Hakkari’de 2. Sınıf Emniyet Amirliğine terfi atanmıştır³⁷. 6 Ekim 1941’de İzmir’den ayrılarak 23 Kasım 1941’de Hakkari’de yeni görevine başlamıştır. Hakkari’den 22 Temmuz 1943’te Erzincan İkinci Sınıf Emniyet Amirliği’ne naklen tayin edilen Yusuf Siret Bey, 15 Eylül 1943’te Hakkari’den ayrılarak 2 Ekim 1943’te Erzincan’daki görevine başlamıştır³⁸. Erzincan’da görev yaparken “Gerek zabıta mania ve gerekse suç faillerinin yakalanmalarında gösterdiği gayret ve muvaffakiyet” dolayısıyla 16 Ekim 1944’de takdirname ile ödüllendirilmiştir³⁹.

Yusuf Siret Bey Erzincan’dan sonra 3201 sayılı Emniyet Kuruluş Kanunu’nun 96. maddesine uygun olarak kadro ve tahsisatı ile 23 Kasım 1944’te Bandırma kazasına tayin olunmuştur. 14 Aralık 1944’te Erzincan’dan ayrılmış ve 25 Aralık 1944’te Bandırma’da yeni görevine başlamıştır. Emniyet Genel Müdürlük Encümenince 8 Aralık 1944’te 4598 Sayılı Kanunun 4. maddesine göre bir üst derece olan 50 lira maaşın kendisine verilmesine karar verilmiş ve bu karar 25

31 Prof.Dr. Ali İffet Aktan, ailece Araplıkla hiçbir ilgileri olmamasına rağmen dedesi Ali İffet Bey’in “Gençarap” soyadını aldığını, ancak babası Yusuf Siret Bey’e bu soyadını alması için ısrar etmiş ise de babasının “Aktan” soyadını aldığını belirtmiştir. Bu bilgi Prof. Dr. Ali İffet Aktan’dan alınmıştır. (Mülakat tarihi:30.01.2013)

32 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Memurun Bulunduğu Memuriyetler, Belge 15.

33 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Tahsili ve Müktesebatı Sairesi, (İzmir Erkek Lisesi Müdürlüğü’nün 10.09.1938 tarihli okul kayıt örneği kaynak gösterilmiştir. Belge:2.

34 <http://www.hukukmusavirligi.pol.tr/Duyurular/Sayfalar/3201-emniyet-te%C5%9Fkilat%C4%B1-kanunu.aspx> (Erişim Tarihi:13 Haziran 2013)

35 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Balıkesir-Bandırma S.1. Emniyet Amiri 1761 Sicil Sayılı Ali İffet oğlu Yusuf Siret Aktan, Belge 16, Prof.Dr. Ali İffet Aktan, “Babam kısa bir süre Ankara’da da hem eğitim (Polis Koleji) hem de vazife amaçlı bir görevde bulunmuştur” şeklinde bilgi vermiştir. Bu bilgi Prof. Dr. Ali İffet Aktan’dan alınmıştır. (Mülakat tarihi:30.01.2013)

36 Tahir’ül-Mevlevi, Şair Ali İffet Merhum Hakkında Hatıralar, Haz. Mehmet Atalay, <http://farsedebyati.blogspot.com/2009/05/sair-ali-iffet-merhum-hakkında.html> (Erişim Tarihi:13.06.2014)

37 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Memurun Bulunduğu Memuriyetler, Belge 15. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.11.1.0, Yusuf Siret Bey, babası Ali İffet Bey’in 11 Eylül 1941’de vefat etmesinden sadece altı gün sonra tayin edilmiştir. Tahir’ül-Mevlevi, Şair Ali İffet Merhum Hakkında Hatıralar, Haz. Mehmet Atalay, <http://farsedebyati.blogspot.com/2009/05/sair-ali-iffet-merhum-hakkında.html> (Erişim Tarihi: 13.06.2014)

38 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Balıkesir-Bandırma S.1.Emniyet Amiri 1761 Sicil Sayılı Ali İffet oğlu Yusuf Siret Aktan, Belge 16.

39 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Takdir ve Tecziyeleri, Belge 17.

Aralık 1944'te onaylanmıştır.

7 Eylül 1946'da birinci sınıf emniyet amirliğine terfi etmiş ve 19 Eylül 1946'da birinci sınıf emniyet amirliği görevine başlamıştır⁴⁰. Yusuf Siret Bey'in Bandırma'da görev yaptığı sırada II. Dünya Savaşı sona ermiş, 1945'te Türkiye'de çok partili siyasal yaşama ilk adım atılmıştır. Savaş sonrası Türkiye, giderek artan Sovyetler Birliği'nin toprak talepleri nedeniyle Amerika Birleşik Devletleri'ne yaklaşmaya başlamıştır. 1945'ten itibaren çok partili siyasi hayatta yaşanan gelişmeler ile 14 Mayıs 1950'ye gelinmiştir. Yapılan seçimler sonucunda yirmi yedi yıllık CHP iktidarı değişmiş ve yeni hükümet Demokrat Parti tarafından kurulmuştur.

Yusuf Siret Bey, Bandırma Emniyet Amiri iken İçişleri Bakanı Faik Öztrak'ın kardeşi Bandırma Kaymakamı Bahir Öztrak ile 1944-1950 yılları arasında uyum içerisinde çalışmıştır. 14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri sonucunda Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi, ülke genelinde ve Bandırma'da bir kısım taşkınlıkların yaşanmasına yol açmıştır. Demokrat Parti İlçe Başkanı ve ilçe teşkilatının ileri gelenleri, bu taşkınlıklar sırasında ilçe emniyetini yönlendirme ve yönetme amacıyla müdahalede bulunmak istemişlerdir. Müdahale istekleri Yusuf Siret Bey tarafından geri çevrildiği için Demokrat Partili yöneticiler Yusuf Siret Bey'i iktidara ters düşmekle itham etmeye başlamışlardır. Yusuf Siret Bey'in gerçekte meslek onurunu korumak adına yaptığı bu davranış; "koyu Cumhuriyet Halk Partili olduğu ve bu nedenle böyle hareket ettiği" şeklinde değerlendirilmiş ve bir takım haksız ithamlar ile yıpratılmaya çalışılmasına neden olmuştur. Demokrat Parti'nin Bandırma'da ileri gelenleri tarafından parti menfaatlerine zarar veren hareketlerde bulunduğu söylentisi yayılmaya çalışılınca, bu duruma daha fazla tahammül göstermeyerek, 1951 yılında emekliliğini istemiştir. Böylece Yusuf Siret Bey erken denilebilecek bir yaşta 57 yaşında emekliye ayrılmıştır⁴¹.

Yusuf Siret Bey'in yerine Bandırma Emniyet Amirliği'ne Başbakan Adnan Menderes tarafından som altından tabanca hediye edilen ve has adamı olarak bilinen, aynı zamanda Yusuf Siret Bey'in Ankara Polis Enstitüsü'nden arkadaşı olan Zeki Şahin atanmıştır⁴².

D-Sonuç

Yusuf Siret Bey, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu çöküş sürecinin olumsuz etkilerini ailesi ile birlikte yaşamıştır. Babası, Girit'te artan karışıklıklar ve devlet memurlarının maaşlarının ödenmeyerek işlerine son verilmesi ile ailesini Balkanlara geçirmiştir.

40 EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Balıkesir-Bandırma S.1.Emniyet Amiri 1761 Sicil Sayılı Ali İffet oğlu Yusuf Siret Aktan, Belge 16

41 Bu bilgi Prof. Dr. Ali İffet Aktan'dan alınmıştır. (Mülakat tarihi:30.01.2013)

42 Zeki Şahin, Bandırma'dan sonra İstanbul'a tayin edilmiş ve 1952-1960 yılları arasında uzun yıllar Türkiye gündeminde yer almıştır. 1960 Askeri Darbesi ile görevinden alınmış ve Demokrat Parti ileri gelenleri ile birlikte Yasası Ada'ya götürülerek yargılanmıştır. Bu bilgi Prof. Dr. Ali İffet Aktan'dan alınmıştır. (Mülakat tarihi:30.01.2013), Zeki Şahin'in Bandırmaya atanması Meclis'te tartışmalara yol açmıştır. <http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d09/c021/b072/tbmm090210720504.Pdf> B:72, 24.4.1953, O:1. (Erişim Tarihi:16.06.2014)

Yusuf Siret çocukluktan gençliğine Girit'ten Balkanlar'a, Balkanlardan Anadolu'ya savrulmuştur. Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp, Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı acılarına şahit olmuştur. İstanbul'un en sıkıntılı günlerini yaşadığı, fiilen işgalinin gerçekleştiği 16 Mart 1920'den yaklaşık bir ay önce 18 Şubat 1920'de polis memuru olarak göreve başlamıştır. İstanbul'un işgali ve sonrasında yaşanan acıların İstanbul'da yakından şahidi olan Yusuf Siret Bey, Cumhuriyet'in ilanından bir yıl sonra İzmir'e gelmiştir. Cumhuriyet döneminde yaşanan gelişmeleri 1951'e kadar emniyet teşkilatı içerisinde farklı yerlerde gözlemlemiştir.

Türkiye'de yaşanan siyasal gelişmeler 27 yıllık Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı arkasından 1950'de Demokrat Parti iktidarının kurulması ile yeni bir durum almıştır. Tek parti döneminde devletin polisi olan kişiler, Demokrat Parti iktidarı ile hükümetin polisi olup olmamak noktasından değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu gelişmeden olumsuz etkilendiğini düşünen Yusuf Siret Bey, meslek onurunu korumak adına 1951'de emekli olmayı tercih etmiştir.

Emekli olduktan sonra oğlu Ali İffet'in ilkokuldan mezun olması için bir yıl kadar Bandırma'da ikamet etmiştir⁴³. Ali İffet'in mezuniyeti ile Bandırma'dan İzmir'e taşınan Yusuf Siret Bey 1952-1967 yılları arasında zeytinyağı ticareti ile meşgul olmuştur. İzmir'de 15 Şubat 1967'de 73 yaşında iken vefat etmiştir⁴⁴.

E-Kaynakça

I.Arşiv Kaynakları

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, (B.C.A), 30..11.1.0,

(Başbakanlık Osmanlı Arşivi (B.O.A), DH.SAİD 0111.

B.O.A., DH.SAİD 0127.

EGM (Emniyet Genel Müdürlüğü), ÖD (Özel Dosya) C-116, Adliye ve Mezahib Nezareti, Sicil-i Memuriyet Müdürlüğü, 28 Mart 1326 tarihli Hulasa.

(EGM) Dahiliye Vekaleti, Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü (Em.İ.U.M Memurin Sicili), İsim ve Mahlesi, Belge.1.

EGM ÖD C-116, Adalet ve Mezahib Nezareti Sicil-i Memuriyet Müdürlüğü'nün 11 Temmuz 1322 tarihli yazısı.

EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Tahsili ve Müktesebatı Sairesi, Belge 2.

EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Memurun Bulunduğu Memuriyetler, Belge 3.

EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Karar Sureti, Belge:7.

EGM, (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Türkiye Cumhuriyeti Nüfus Tezkeresi, Belge:8.

EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Konya Polis Mektebi Şehadetnamesi, Belge:9.

EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Belge 10.

43 Prof.Dr. Ali İffet Aktan, ailece bir yıl kadar Bandırma'da ikamet etmelerinin nedenini "Babam, benim ilkokuldan mezun olmamı bekledi" şeklinde açıklık getirmiştir. Bu bilgi Prof. Dr. Ali İffet Aktan'dan alınmıştır. (Mülakat tarihi:30.01.2013)

44 Mezarı Karşıyaka Soğukkuyu mezarlığındadır. Bu bilgi Prof. Dr. Ali İffet Aktan'dan alınmıştır. (Mülakat tarihi:30.01.2013)

EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), İzmir Erkek Lisesi Müdürlüğü'nün 2.1.1950 tarihli belgesi. Belge:12.

EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), İzmir Vilayeti Polis Müdürlüğü tarafından Emniyet-i Umum Müdürlüğüne yazılan 5.6.1930 tarihli yazı. Belge:13

EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Memurun Bulunduğu Memuriyetler, Belge 15.

EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Balıkesir-Bandırma S.1.Emniyet Amiri 1761 Sicil Sayılı Ali İffet oğlu Yusuf Siret Aktan, Belge 16.

EGM (Em.İ.U.M Memurin Sicili), Takdir ve Tecziyeleri, Belge 17.

II. Kitaplar, Makaleler ve Bildiriler

HAYTOĞLU, Ercan, "Mahkeme Katipliğinden Emniyet Müfettişliğine: Ali İffet (Gençarap) Efendi (1869-1941)" Tarihte Türk Polis Teşkilatı Sempozyumu, Editörler: Dr. Muammer Gül Dr. Mustafa Kandemir, Polis Akademisi Yayınları, Ankara 2013.

HUYUGÜZEL, Ö. Faruk, İzmir Fikir ve Sanat Adamları (1850-1950) Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.

KARAL, Enver Ziya, Osmanlı Tarihi Cilt:VIII, Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara 1983.

SEZEN, Tahir, Osmanlı Yer Adları, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2006.

ŞENTÜRK, Atilla, Tahir'ül Mevlevi Hayatı ve Eserleri, İstanbul 1991.

Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, Cilt:V.

III. Gazeteler

Resmi Gazete, 2 Temmuz 1934, Sayı:2741.

Resmi Gazete 26 Haziran 1933, Sayı 2437.

IV. Kaynak Kişi

1942 İzmir doğumlu Yusuf Siret oğlu Prof. Dr. Ali İffet Aktan (Mülakat tarihleri:30.10.2012-30.01.2013-12.06.2014)

V. İnternet Yayınlar

<http://www.hukukmusavirligi.pol.tr/Duyurular/Sayfalar/3201-emniyet-te%C5%9Fkilat%C4%B1-kanunu.aspx> (Erişim Tarihi:13 Haziran 2013)

Tahir'ül-Mevlevi, Şair Ali İffet Merhum Hakkında Hatıralar, Haz. Mehmet Atalay, <http://farsedebiyati.blogspot.com/2009/05/sair-ali-iffet-merhum-hakkinda.html> (Erişim Tarihi:13.06.2014)

<http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d09/c021/b072/tbmm090210720504.Pdf> B:72, 24.4.1953, O:1. (Erişim Tarihi:16.06.2014)

F-Ekler

1761

isim ve mahlesi

Yusuf Siret Aktan

Söhreti	<i>Aktan</i>
Mezhebi	<i>Talimi</i>
Miliyeti	<i>Türk</i>
Tariki tevellüdü	<i>1917 den 1910. a tahliki</i>
Mahali tevellüdü	<i>girit Resme</i>
Pederinin ismi	<i>Ali İffet</i>
Validesinin ismi	<i>Aliye</i>

EK 1: Dahiliye Vekaleti Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü Memurun Sicili.

(Emniyet Teşkilatı Mensuplarının Sicil Hülâsasıdır)

Kadrosu	Balıkeğir - Bandırma	Memuran maaşına üzerine borç olduğu kimseleri		
Rütbesi	S.İ. Emniyet amiri	Memura karabeti	Adı	Doğumu
Maaşı	5000 / 7000			
Yaka No.	0000		Eşi	Fatma 333
Babasının adı	Ali İffet		Oğlu	Ali İffet 941
Doğum yer ve yılı	Reene 1917		Karvegi	Adile 315
Nüfusta kayıtlı olduğu yer	İzmir			Fatma 319
Devlet işine girdiği yıl	18/2/336			
Polis sülkine girdiği yıl	==			
Meslekte son sınıfa terfi tarihi	7/9/946			
Meslekten başka tahsil gördüğü mektepler	Sultani 7. ye kadar			
Tahsil gördüğü Polis mektebi	Konya Enc. Yüksek tahsil			
Nagme devreden mezun	8 3			
Çıktığı yıl	928 940			
Memuran sicil No.	1761			
Ad ve soyadı	Yusuf Siret Aktan			
	Kadrokalı No: 343			

Emniyet

EK 2: Emniyet Teşkilatı Mensupları Sicil Hulasası

تۆرکجه یۆرتی نفوس تذرکه سیده

ایم دتیز	سیده کیم	والده کرکیم	تاری	صفت	صفت و صفت	ساده و زور	دین و خوف

ایم دتیز		سیده کیم		والده کرکیم		تاری		صفت		صفت و صفت		ساده و زور		دین و خوف	

بیلده ایم دتیز و سیده کیم و والده کرکیم و تاری و صفت و صفت و ساده و زور و دین و خوف

خوبه جری نفوس صفت اولونغا مشهور ایشو تذرکه اعطافندی

احسن تصدیق

دختره

معلم

EK 3: Nüfus Tezkeresi.

از روزی که در ۱۰۱ روز در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند
 او را در وقت آنجا که هنوز از زندان نرفته اند و او را در زندان نگاه دارند و او را قتل کرده اند
 یوسف سیرت قری که در وقت آنجا که او را زندان کرده اند و او را قتل کرده اند :

۸۸
 معام
 ط

هوای خرم قری که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند
 با یک نوعی اعیان که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند
 حاصله و قری که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند
 تا غیره که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند
 مورثی است که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند
 مأول که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند

۱۹۱۱

اعضای قسم قری	اعضای قسم قری	اعضای قسم قری
محمد	محمد	محمد

۱۹۱۱

تقدیر مورثی که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند
 تقدیر مورثی که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند
 تقدیر مورثی که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند

۱۹۱۱

مردم که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند
 مردم که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند
 مردم که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند

۱۹۱۱

مردم که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند
 مردم که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند
 مردم که در قتلگاه مورثی که با بعضی نامرئیه قری زنده بود و او را قتل کرده اند

EK 4: Karar Sureti.

EK 5: İzmir Vilayeti 12 Numaralı Polis Memuru Yusuf Siret Efendi.

EK 6: 1761 Sayılı Emniyet Amiri Yusuf Siret Aktan.